

Economie examen VWO 2019 – tijdvak 1

Aanbevelingen voor de correctie, als aanvulling op het correctievoorschrift (CV) van het CvTE

Opmerking: formeel is/blijft het correctievoorschrift van het CvTE leidend.

Opgave 1

1. Antwoorden via beperkte bestedingsinflatie kunnen ook goed zijn.
- 2.
3.
  - Investerings i.p.v. beleggingen = -1p
  - Opmerking: 'beleggers' bij 1^e bolletje: moet eigenlijk zijn 'buitenlandse beleggers' (maar vanwege het CV hoeft de leerling het 'buitenlandse' niet expliciet te noemen).
4.
  - Loonkosten per product moet verwoord / omschreven worden voor 2p
  - Antwoorden via bestedingsinflatie kunnen goed zijn, zoals
    - arbeidsproductiviteit stijgt → vraag naar arbeid daalt → lonen stijgen niet → bestedingen stijgen niet → (bestedings)inflatie laag = 2p
    - arbeidsproductiviteit stijgt → aanbod van producten stijgt → bij gelijkblijvende vraag daalt inflatie = 2p

Opgave 2

5. 'omdat de rente al 0% bedraagt', moet verwoord zijn voor 2 punten.

Opmerking bij vragen 6 t/m 8:

Vergelijking tussen de 3 verschillende 'verbandsgrootheden' (financiële bezittingen, reële rente, schulden) in figuur 1 en het op deze vragen betrekking hebbende deel van het CV laat zien dat bij het verband tussen prijspeil en financiële bezittingen en tussen prijspeil en schulden een verklaring nodig is (nl. dat de reële waarde verandert), bij het verband tussen prijspeil en reële rente is zo'n verklaring niet nodig (omdat in de naam van de grootheid al het woord reëel zit). Bij elke vraag zijn daarom 2 verklaringen nodig (1 voor het verband tussen prijspeil en verbandsgrootheid, 1 voor het verband tussen verbandsgrootheid en geaggregeerde vraag), met uitzondering van vraag 7 (geen verklaring voor verband tussen prijspeil en reële rente)

6. reële waarde moet verwoord worden voor 2 punten.
7. prijspeil daalt → reële rente stijgt → geaggregeerde vraag daalt (zonder uitleg) = 1p
- 8.
- prijspeil daalt → reële schuld stijgt → geaggregeerde vraag daalt (zonder uitleg) = 1p
  - prijspeil daalt → reële schuld stijgt → consumentenvertrouwen daalt → bestedingen dalen → geaggregeerde vraag daalt = 2p

9.

Opgave 3

10. Een referentie aan het feit dat $P_0 = 0$ is onjuist. Concurrentie gaat om de mate waarin je klanten wint of verliest op basis van prijsveranderingen bij de concurrentie. Het huidige niveau is daarbij, voor deze opgave, niet relevant.

Let op: getallen in CV staan tussen haakjes, dus niet verplicht

- 11.
- Leerlingen die werken met $Q_v=1$ → € 32.495 = 2P
12. Zie aanvulling op het CV: automatische toekenning van de 2 punten.
Achtergrond:
In de vraagstelling staat 'op basis van de *beide* gegeven functies'. Maar de berekening is alleen op basis van de eerste functie. Daardoor kan een leerling onnodig in verwarring zijn gebracht.
- 13.
- Let op: getallen in CV tussen haakjes, dus niet verplicht
  - De dominante strategie moet bij tenminste één van de twee toegelicht worden. → er staat een "/" in CV (2e bolletje)!
14. Een (ander) voorbeeld voor 3e deel is:
- Studenten blijven langer studeren → kosten stijgen → belastingdruk stijgt → draagvlak daalt

Opgave 4

15.

16.

17.

- 18.
- Als verklaring van koersdaling ten gevolge van tekort lopende rekening ontbreekt:
= max 1p
  - Een voorbeeld van een gedeeltelijk goed antwoord is: Wisselkoers pesto daalt → producten uit Pesthan goedkoper voor buitenland → exportwaarde Pesthan stijgt = 1p
19. Redenering via export (bestedingsinflatie) kan ook goed zijn.
- 20.
- Opmerking 1: bij beide grafieken ontbreken eenheden bij y-assen. Maar dit ontbreken tast de economische redenering niet aan.
  - Opmerking 2 over gebruik grafiek(en): hoewel niet expliciet vermeld, blijkt wel impliciet (of misschien beter: getrap) uit de vraag en alineatekst boven de vraag dat de leerling gebruik dient te maken van de grafieken 1 én 2 (*op basis van* beide grafieken komt EA tot het advies met de 2 expliciet in de vraag genoemde onderdelen)
  - Antwoorden zonder expliciet benoemen Gini kunnen goed zijn bij 2e deel.
Een voorbeeld van een goed deelantwoord (bij 2e deel) is:
    - krappe arbeidsmarkt → werklozen krijgen werk → lagere inkomensgroepen krijgen een hoger inkomen → inkomensverdeling is gelijk

Opgave 5

- 21.
- 22.
23. Zie aanvulling op het CV: automatische toekenning van de 2 punten.
- 24.

Opgave 6

- 25.
- 26.
27. Belasting vergeten → $3,4 / 4 \times 100\% = 85\% \rightarrow 1p$
28. Een ander voorbeeld bij de eerste deelscore is:
Er is sprake van een omslagstelsel (zie tekst). Dat betekent dat lagere uitkering ook lagere premies inhouden (*ceteris paribus*). Men heeft daardoor meer te besteden in de prepensioenfase, en kan meer sparen (bij eenzelfde consumptieniveau).
29. Verwoorden van relatief hoge rendement is essentieel voor tweede punt van eerste deelscore.